

На основі наведених даних спробуємо оцінити рівень децентралізації фінансових ресурсів в Україні, які є основою самостійності місцевих бюджетів, через індекс децентралізації, тобто через показник фінансової децентралізації доходів (частка доходів місцевих бюджетів без урахування міжбюджетних трансфертів у доходах зведеного бюджету), фінансової децентралізації витрат (частка видатків місцевих бюджетів у видатках зведеного бюджету) та узагальнюючого показника фінансової децентралізації [2, с. 326] за формулою:

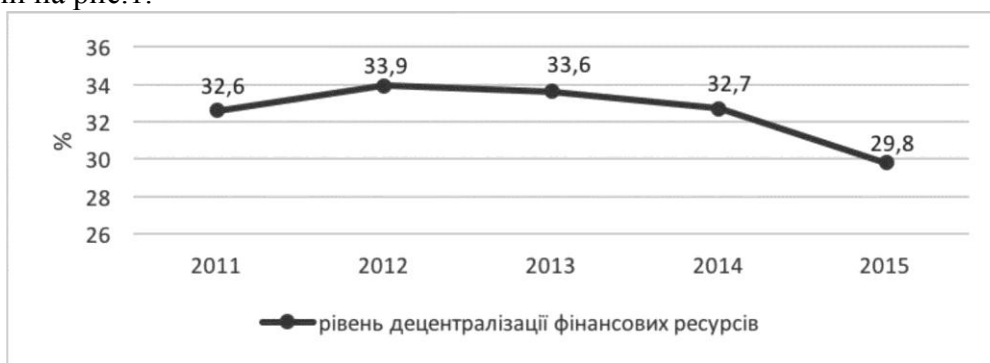
$$\text{ПФД} = \frac{\text{ПФДд} + \text{ПФДв}}{2}, \quad (1)$$

де ПФД – показник фінансової децентралізації;

ПФДд – показник фінансової децентралізації доходів;

ПФДв – показник фінансової децентралізації витрат.

Відповідно до формули 1 рівень децентралізації фінансових ресурсів в Україні зображений на рис.1.

Рис. 1. Рівня децентралізації фінансових ресурсів в Україні за 2011-2015 рр.

Джерело: складено автором за даними табл. 1.

Як видно із рис.1 рівень децентралізації фінансових ресурсів в Україні характеризується спадною тенденцією, тобто відбувається фактична централізація фінансових ресурсів, які виступають основою для самостійності місцевих бюджетів.

Отже, на основі наведених вище даних можна стверджувати, що в Україні низький рівень децентралізації бюджетних повноважень, оскільки місцеві органи влади не спроможні фінансово покрити покладені на них видатки без допомоги державного бюджету, тобто без надання трансфертів. Саме тому, для реальної децентралізації необхідно привезти у відповідність доходи місцевих бюджетів з їхніми видатками.

Література:

1. Звіт про виконання Державного бюджету за 2011-2015 рр. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.treasury.gov.ua/main/uk/doccatalog/list?currDir=146477>.

2. Сало Т. Децентралізація фінансової системи: стан та оцінка рівня в Україні / Т. Сало // Ефективність державного управління. – 2013. – Вип.4 – С. 324–330.

Любов КЛАПКІВ

Київський національний торгово-економічний університет

Юрій КЛАПКІВ

Тернопільський національний економічний університет

ДУАЛІЗМ ТРАКТУВАННЯ СТРАХОВОГО РИЗИКУ

Окрім ризиків, притаманних діяльності будь-яких економічних об'єктів, страхові компанії повинні враховувати специфічні страхові ризики, які здійснюють прямий або опосередкований вплив на діяльність страхової компанії. Саме діяльність страхових компаній обумовила виокремлення окремої категорії ризиків – «страховий ризик». Але особливий характер обумовлений, насамперед, з певними двозначностями характерними для

економічної думки. По-перше, розгляд страхового ризику через призму небезпек, що сприймаються, як причина реальних суспільно-економічних подій. По-друге, для страхового права характерне, трактування ризику зі сторони наслідків виникнення небезпек.

Так, ще в 1901 році А. Віллетте (A. Willet) в раці "The Economic Theory of Risk Insurance", чи не вперше намагався дати наукову визначення страхового ризику. Згідно трактування А. Віллетте ризик є чимось об'єктивним, пов'язаним з суб'єктивною невизначеністю. У 1921 р. Ф. Кнігз у роботі "Risk, Uncertainty and Profit" опублікував свою концепцію невизначеності та кількісної невимірювальності; першу він назвав ризиком, другу – невизначеністю «сенсу стрікто».

Для створення єдиної теоретичної концептуалізації визначення страхового ризику. В 1966 році Комісія у справах Страхової Термінології США опублікувала два офіційні визначення страхового ризику. Перше визначення включити поняття невизначеності. Друге було зосереджене на питаннях практики надання страхової послуги.

В сучасній науковій літературі, домінуючим є трактування, страхового ризику, як певної події, на випадок якої проводиться страхування і яка має ознаки ймовірності та випадковості настання. Нормативні документи також, дуалістично трактують страхові ризики: за соціальним страхуванням від нещасного випадку - обставини, внаслідок яких може статися нещасний випадок або професійне захворювання; за соціальним страхуванням у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності - обставина, внаслідок якої застрахована особа або члени її сім'ї можуть тимчасово втратити засоби існування та потребувати матеріального забезпечення або надання соціальних послуг. Збагачуючи дане визначення терміном «обставина», що не зовсім чітко на наш погляд висвітлює факт настання несприятливої події.

Особливого інтересу в подібних визначеннях є розуміння страхового ризику – як застрахованого, тобто вже певною мірою загосподарованого та потенційно фінансово покритого ризику, або «небезпеки, які загрожують об'єкту страхування і на випадок настання яких сторони укладають договір». Такі трактування на дають якісних характеристик даного ризику, перекладаючи селекцію і поділ ризиків на страхові та нестрахові безпосередньо на працівників страхової компанії, без уточнення характеристичних ознак даного ризику.

Відповідно кожне із страхових товариств, яких в Україні понад 450 самостійно керується загальною теорією ризику в практичній діяльності страхової компанії, та формулює власні трактування. Сучасна практика ґрунтується перш за все на досвіді та інтуїції його керівників, хоч в останні роки і почали застосовуватись методи вимірювання та прогнозування ризику. Ці спроби в кінцевому підсумку, найчастіше зводяться до опису методів і процедур оцінки ризиків, що можуть бути прийняті або не прийняті до страхування, а також способів оптимального розрахунку страхових внесків. У той час як зв'язок теорії і типології ризиків, виявляється дуже загальним і часто абсолютно нечітким, у порівнянні до запропонованих методів і процедур оцінки ризику та його "вартості".

При такому широкому і загальному визначенні ризику досить важко точно сформулювати і задати параметри, класифікувати і оцінити різні небезпеки і загрози, а також їх взаємні зв'язки, залежності, взаємодії, наприклад, з допомогою матриці кореляції. Чи корелювати результати вимірювань у спосіб, що дозволяє їх пряме використання в системі.

Зазначені наслідки застосування занадто "з математизованих" визначень ризику, спонукають до опису цього поняття у термінах, які кореспондують з розумінням стратегії, як спільного плану заходів, спрямованих на досягнення чітко визначеної довгострокової мети.

На основи вищесказаного пропонуємо трактувати «страховий ризик» - як потенційну можливість появи страхової події, яка полягає в зміні певного якісного стану речі, процесу або явища, у результаті якого може виникнути деяка фінансова втрата або пошкодження яке можна фінансово установити. Тому, мета будь-якої стратегії управління страховим ризиком є нейтралізувати наслідки реалізації страхового ризику, тобто страхової події.

Враховуючи, що управління ризиками – трактують, як упорядкування дій таким чином, щоб стимулювали хід подій і не допустити до розвитку певних процесів, явищ, чи страхових

подій, та/або не допускати, щоб вони відбулися в визначений час, означеному місці, що мало би надмірні масштаби чи вагомі наслідки.

Саме управління страховими ризиками, можна вважати факт передачі фінансової відповідальності за втрати зумовлені страховими ризиками, за попередню оплату частини потенційної збитку (страхового платежу), страховій компанії, або Фонд соціального страхування з тимчасової втрати працездатності покритті цієї частини страхових ризиків.

Переміна стосується статусу, наявних атрибутів, способу існування або особи, предмета, речі, людини, певного стану дійсності –змінюється абсолютно всі параметри. Зміна, в результаті якої ми маємо справу з новою якістю предмета, речі, людини чи стану дійсності, можна називати подією. В свою чергу події відбуваються в результаті процесів, визначених подразників зовнішніх або внутрішніх факторів, які з різною інтенсивністю і в різних часових проміжках.

Аналітично подія, завжди підлягає оцінці і, в залежності від прийнятих принципів і критеріїв оцінок – вважається бажаною або небажаною чи страховою. Водночас, в залежності від інтересів одна і та ж подія може бути і бажаною, і небажаною, і страховою. Процеси, стимули, зовнішні та внутрішні стимулюючі фактори, обставини, в результаті яких настає небажана подія, ми охарактеризовуємо як небезпеку. Поява небезпек створює стан загрози. Виникнення якоїсь небезпеки більш - стандартної інтенсивності / ступеня або акумулювання різних небезпек, в один час чи в одному місці, тривала загроза небезпеки, реалізує перевищення загрозою критичного стану і в результаті реалізується страхова подія.

На основі цього можна трактувати страховий ризик – як реалізацію страхової події, яка призводить, до виміральної шкоди або оцінюваного збитку для зацікавлених осіб.

В цілому, однак, у разі не страхового ризику ми маємо справу із зміною, де ймовірність виникнення нам не відома (або недостатньо відома) і нам не відомі (чи недостатньо відомі) наслідки, які спричинить ця зміна чи може спричинити.

Виконуючи дії, метою яких є недопущення виникнення змін чи то реалізації ризику або обмеження його наслідків, чи нейтралізації небажаних наслідків, ми знаходимося в ситуації невизначеності - тобто відсутності необхідних даних про фактори, обставини, що впливають на хід подій і викликають ці зміни. Більш того, як правило, ми не в змозі спрогнозувати кількість і види небезпек, ні – тим більше – послідовності небезпек – явищ, процесів, що становлять загрозу, і ведуть до зміни (реалізації ризику) - виступлять індивідуально, кумулятивно або в ланцюгах причинно-наслідкових зв'язків, чи в якому-небудь іншому, невідомому досі порядку.

Отже, дефініція страхового ризику є вагомим питанням, тому що супроводжує індивідуума в будь-якій сфері її діяльності. Незважаючи на те, що поняття ризику є універсальним і відноситься до політичної, економічної і соціальної діяльності, воно неоднозначне і важко піддається трактуванню. Що особливого значення набуває в економічній сфері, де його реалізація тягне за собою певні фінансові наслідки. Саме тому, вихідними обставинами, що сутність ризику та одної із його складових - страхового ризику, стають тематикою для все більшого числа публікацій з різних областей науки.

Наталія КОЗЬМУК

*Львівський навчально-науковий інститут
ДВНЗ “Університет банківської справи”*

ВПРОВАДЖЕННЯ ЄВРОПЕЙСЬКИХ СТАНДАРТІВ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА РОБОТИ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ В ЕКОНОМІКУ УКРАЇНИ

Протягом останнього десятиріччя Україна наполегливо бажає наблизитися до європейських стандартів. Ключовими напрямками подальшої діяльності у сфері європейської та євроатлантичної інтеграції є активний перехід на сучасні європейські методи роботи, сприяння розвитку міжвідомчої взаємодії на горизонтальному рівні, розширення